

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Pavla Molka (soudce zpravodaj) a soudců Petra Mikeše a Kateřiny Kopečkové v právní věci žalobce: **Bc. M. H.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 11. 2024, č. j. 10.04.-000083/24-0003, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 2025, č. j. 5 A 12/2025-24,

t a k t o :

Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Předmětem nynějšího řízení je kasační přezkum usnesení o částečném osvobození žalobce od soudních poplatků.

[2] Žalovaná rozhodnutím uvedeným v záhlaví žalobci neurčila advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a to k podání ústavní stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2024, č. j. 27 Co 170/2024-391.

[3] Žalobce se proti rozhodnutí žalované bránil žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků. Této žádosti městský soud částečně vyhověl usnesením uvedeným v záhlaví, jehož výrokem I. žalobce osvobodil v rozsahu 90 % a výrokem II. jej vyzval k zaplacení zbývající části soudního poplatku ve výši 300 Kč.

[4] Žalobce odkazoval na některá předchozí usnesení městského soudu, kterými byl plně osvobozen od hrazení soudních poplatků, protože neměl žádné příjmy kromě příspěvku na bydlení a na živobytí, a tvrdil, že se jeho finanční situace nezměnila.

[5] Městský soud dospěl k závěru, že finanční situace žalobce není natolik výjimečná, aby sama o sobě vedla k jeho plnému osvobození od soudních poplatků. Městský soud zohlednil, že žalobce hradí členské příspěvky spolku MaSON z.s. (200 Kč) za internet a platí za telefon (zhruba 180 Kč měsíčně). Žalobce je navíc spoluvlastníkem tří nemovitostí a také členem bytového družstva a nositelem nájemního práva k bytu. Městský soud přihlédl i k tomu, že žalobcovy dluhy tvoří mimo jiné pořádkové pokuty, které mu za hrubě urážlivá podání uložil Okresní soud v Mělníku. Podle názoru městského soudu *„nelze ospravedlnit přiznání benefícia úplného osvobození od soudních poplatků z důvodu nemajetnosti za situace, kdy se žalobce do dluhů dostal právě tím, že hrubě urážel soudní osoby.“* Splátky uložených pořádkových pokut přitom žalobce hradí. Městský soud proto dospěl k závěru, že v dané věci nebylo namíste žalobce plně osvobodit od placení soudních poplatků. Soudní poplatek má kromě funkce fiskální i funkci motivační. Má totiž donutit účastníky řízení zvážit spory, jejichž řešení převedou na soudy. Po zvážení všech okolností případu pokládal městský soud za přiměřené, aby žalobce i ve své napjaté finanční situaci uhradil alespoň nepatrnou část soudního poplatku ve výši 10 % jeho výměry, tj. částku 300 Kč. Ve zbytku jej od placení soudních poplatků osvobodil.

II. Obsah kasační stížnosti žalobce

[6] Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl usnesení městského soudu kasační stížností z důvodů podřazených pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[7] Nyní napadené usnesení je podle něj nepřezkoumatelné a nezákonné, jelikož byly chybně posouzeny některé jeho výdaje. Nesprávné posouzení vidí v názoru, že může zvýšit svůj příjem prodejem nebo pronájmem zděděných nemovitostí, které slouží k rodinnému bydlení a rekreaci, nikoliv k obchodování. Takový závěr však považuje za nepřiměřený.

[8] Stěžovatel nesouhlasí rovněž s vyhodnocením členských příspěvků spolku MaSON (poskytování internetu) a úhrady výdajů za telefon, neboť tyto částky vynakládá za účelem odstraňování informačních bariér. V tom lze spatřovat i porušení základního práva na informace a rodinu.

[9] Stěžovatel také namítá, že závěr městského soudu ohledně povahy dluhů, které byly údajně způsobeny hrubě urážlivým podáním a hrubými urážkami soudních osob, je nepřezkoumatelný, jelikož spisový materiál městského soudu neobsahuje pokutovaný akt a městský soud mohl za příčinu pokut považovat i překročení pravomoci a nedovolené posuzování.

[10] Ani tvrzení, že zaplatil již tři soudní poplatky v celkové hodnotě 900 Kč, nepovažuje za dostatečné k rozhodnutí o tom, že má dostatečné finanční prostředky na zaplacení dalšího soudního poplatku.

[11] S ohledem na shora uvedené stěžovatel navrhuje zrušení napadeného výroku I. usnesení a vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí.

pokračování

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[13] Stěžovatele v nynějším řízení o kasační stížnosti netíží poplatková povinnost, ani povinnost být zastoupen advokátem, jelikož podává kasační stížnost proti procesnímu usnesení městského soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Vzhledem k tomu, že kasační stížnost směřuje výhradně proti procesnímu postupu městského soudu, NSS též nevyžadoval vyjádření žalované.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] NSS předesílá, že již rozhodoval v obdobné věci téhož stěžovatele (rozsudek ze dne 20. 3. 2025, č. j. 10 As 35/2025-21) a nevidí důvod, proč se v nynější věci odchýlit od rozsudku desátého senátu, který se týká týchž účastníků, téže problematiky a prakticky stejně formulované kasační stížnosti.

[16] Vzhledem k tomu, že stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti také důvod nepřezkoumatelnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zabýval se NSS nejprve tímto důvodem a pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod (např. rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS).

[17] Odůvodnění napadeného usnesení přitom neshledal nepřezkoumatelným, jelikož v něm městský soud dostatečně vyložil důvody, pro které stěžovatele osvobodil od soudních poplatků v rozsahu 90 %.

[18] Městský soud došel k závěru, že stěžovatel skutečně disponuje pouze příjmy ze sociálních dávek. Současně však zohlednil povahu dalších stěžovatelových dluhů a výdajů, povahu původního řízení, ve kterém stěžovatel požaduje advokáta, motivační funkci soudního poplatku, a zejména výjimečnost přiznání osvobození od soudních poplatků (vzhledem k četnosti žalob podávaných stěžovatelem). Tyto závěry považuje NSS za dostatečně odůvodněné a souladné s ustálenou judikaturou (jen z poslední doby viz např. rozsudky vydané v obdobných věcech stejného stěžovatele ze dne 5. 2. 2025, č. j. 8 As 17/2025-11, nebo ze dne 27. 2. 2025, č. j. 9 As 9/2025-12, či výše zmíněný č. j. 10 As 35/2025-21, na jejichž odůvodnění z důvodu stručnosti odkazuje zdejší soud i nyní).

[19] Stěžovatelův poukaz na nálezný Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. IV. ÚS 659/12, tedy není přílehlavý. V něm totiž Ústavní soud obecně zkritizoval postup obecných soudů, které při rozhodování o osvobození stěžovatele od soudních poplatků nevycházely z aktuálních majetkových poměrů stěžovatele, ale z příčin, pro které se dostal do tíživé finanční situace, a z hypotetické možnosti našetřit si na soudní poplatek za dobu od splatnosti žalované částky. V nynější věci však ony příčiny stěžovatelovy komplikované finanční situace těsně souvisely se samotnou věcí, v níž se stěžovatel domáhá ustanovení zástupce žalovanou. Ani podle názoru NSS nelze městskému soudu vytýkat, že zohlednil,

že část stěžovatelových závazků vznikla v důsledku pořádkových pokut uložených soudy za jeho hrubě urážlivá podání. Tyto pokuty jsou nyní uloženy pravomocně (jakkoli stěžovatel usiluje o jejich napadení ústavní stížností), takže městský soud může přihlídnout k tomu, že se stěžovatel dostal do své nynější tíživé situace i proto, že k soudům podával hrubě urážlivá podání.

[20] Nejvyššímu správnímu soudu je nadto z úřední činnosti známo, že kromě nyní projednávaných sporů vede stěžovatel i řadu dalších soudních sporů. NSS proto shodně se svým rozsudkem ze dne 26. 3. 2025, č. j. 10 As 36/2025-14, týkajícím se téhož stěžovatele, připomíná, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti.

[21] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s odůvodněním desátého senátu, že neosvobození stěžovatele od soudních poplatků ve výši 10 % považuje za přiměřené. Vzhledem k povaze původního řízení, ve kterém požaduje advokáta, ale i k jeho příjmům, výdajům a povaze jeho dluhů je požadavek městského soudu na spoluzodpovědnost žalobce za vedení sporu zcela legitimní. Jak rozšířený senát konstatoval v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, odst. [13], *„soudní poplatky mají tři základní funkce: fiskální (jejímž cílem je, aby ti, kdo se obracejí na soudy, přispěli k úhradě nákladů spojených s jejich činností), regulační (jejímž cílem je odradit podatele od svévolných, bezdůvodných anebo malicherných návrhů, které by soudy zbytečně zatěžovaly) a motivační (jež má působit tak, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti a účastníci právních vztahů řešili své spory mimosoudně).“* Nejvyšší správní soud také k výše uvedenému připomíná svůj rozsudek ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, dle kterého platí, že i když je účastník *„nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprýt, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede.“* Ani nemajetný účastník řízení nemusí být dle tohoto rozsudku pokaždé osvobozen od soudních poplatků.

[22] Městský soud přesto nepřistoupil k zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale v převážné části jí vyhověl, byť ne zcela, a to s ohledem na povahu a značnou frekvenci sporů stěžovatele. Učinil tak s odůvodněním, které je přezkoumatelné, logické a souladné se zákonem a s výjimečnou povahou institutu osvobození od soudních poplatků.

[23] Nejvyšší správní soud souhlasí, že vypovězení smlouvy s operátorem by mohlo vytvářet nežádoucí informační bariéry. Po stěžovateli nepochybně nelze vyžadovat ani to, aby kvůli úhradě soudního poplatku zpeněžil nemovitost sloužící k nezbytnému rodinnému bydlení či rekreaci. Z vlastnictví nemovitosti či více nemovitostí však lze dovodit, že stěžovatel má finanční prostředky na jejich udržování. Vlastnictví nemovitosti, stejně jako jiných hodnotných věcí, je jedním z hledisek, z nichž lze usuzovat na majetkové poměry, jakož i prostředky, jimiž účastník disponuje (usnesení rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, bod 24). Na posouzení je třeba se dívat komplexně. Celková částka soudního poplatku byla městským soudem snížena na 300 Kč, což se nedá považovat za nepřiměřenou částku. Rozhodnutí o neúplném osvobození městský soud nezaložil pouze na konstatování možnosti zpeněžení stěžovatelova majetku, nýbrž i na dalších skutečnostech, jako je povaha dalších stěžovatelových dluhů a výdajů, tedy že podstatnou část jeho dluhů tvoří pořádkové pokuty za hrubé urážení soudních osob a že tyto pokuty postupně splácí (bod 5 napadeného usnesení) a motivační funkce soudního

pokračování

poplatku (bod 7). NSS se zejména plně ztotožňuje s motivační funkcí soudního poplatku. Ta má vést stěžovatele k tomu, aby se sám alespoň z malé části podílel na nákladech soudního řízení, které vyvolává, a v důsledku toho i sám alespoň částečně zvažoval, zda jsou tyto spory smysluplné. Jde tak i o ochranu před zahlcováním soudního systému. Přestože městský soud explicitně nevysvětlil motivační funkci sníženého soudního poplatku, pokud jde o nynější věc, z napadeného usnesení je zřejmé, že považoval za přiměřené, aby stěžovatel uhradil soudní poplatek alespoň v minimální výši i s ohledem na velké množství soudních sporů, které u městského soudu vede (jak vyplývá z bodu 9 napadeného usnesení). I NSS si je vědom značného množství sporů, které stěžovatel u správních soudů vyvolal (bod [20]). Je zjevné, že stěžovatel svými řízeními zahlcuje soudní systém, aniž by byl ochoten se podílet na úhradě nákladu za ně, a proto je spravedlivé, aby alespoň z části nesl náklady řízení, která opakovaně vyvolává.

[24] Nepříléhavý je též odkaz stěžovatele na nález Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2000, sp. zn. IV. ÚS 100/99. Ústavní soud v něm vyslovil porušení ústavně zaručených práv stěžovatele v situaci, kdy soudkyně uložila pořádkovou pokutu za podání, které nesměřovalo do věci samé, ale bylo obsahově stížností na soudkyni směřovanou státní správě soudu. Stěžovatel se tímto odkazem zřejmě snaží prokázat, že jeho obrana proti pořádkové pokutě není zjevně bezdůvodná. To však městský soud netvrdil. Pokud by se totiž jednalo o zjevně bezdůvodné podání, vedlo by to k tomu, že by měl soud žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout zcela.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Z výše uvedeného vyplývá, že napadené usnesení městského soudu není nezákonné z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto NSS kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[26] O náhradě nákladů řízení NSS nerozhodoval. Podle bodu 50 rozsudku rozšířeného senátu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, č. 4554/2024 Sb. NSS, totiž platí, že „o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne krajský soud v rozhodnutí o žalobě, a to podle pravidel o náhradě nákladů řízení o žalobě samotné (§ 60 s. ř. s., tedy zásadně podle procesního úspěchu účastníků řízení o žalobě). Řízení o kasační stížnosti proti usnesení řešícímu otázku místní příslušnosti totiž je ‚vnořeno‘ do řízení o žalobě (analogicky viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb., body 26 a násl.).“

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 8. dubna 2025

Pavel Molek
předseda senátu